

Espoon kaupunki

00.04.00.00
14.5.2018

1842/2018

Valtiovarainministeriö

PL 28

00023 Valtioneuvosto

Viite: VM/674/00.01.00.01/2018

Lausunto, Maakuntien digi-yhtenäis(ohjaus)politiikka ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2018-2022

Tausta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa aiheesta maakuntien digi-yhtenäis(ohjaus)politiikka ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2018 – 2022. Lausunnolla olevan politiikan on tarkoitus linjata valtioneuvoston yhteisen ohjauksen osana toimivan maakuntien digiohjauksen periaatteet sekä kuvata valtio- ja maakuntatoimijoiden rooleja ja vastuita sekä merkittävimpiä toimenpiteitä vuosille 2018 – 2022 maakuntien digitalisoitumisen edistämiseksi.

Tavoitteet

Yhtenäispolitiikassa määritellään maakuntien digi-ohjaus, jonka tavoitteena on asettaa yleinen ja yhteinen suunta maakuntien digitalisoitumiselle ja tietojen yhteiselle hyödyntämiselle sekä vauhdittaa innovatiivisia hankkeita ja hankintoja. Digi-ohjaus seuraa, että maakuntien digipalvelut hyödyntävät kansallisia yhteisiä ratkaisuja.

Lausunto

Maakuntien digi-yhtenäis[ohjaus]politiikan lähtökohtina ovat maakunta- ja sote-uudistusta koskeva, Eduskunnassa käsittelyssä oleva lainsäädäntö, erityisesti Maakuntalaki ja Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettava laki. Digi-yhtenäis[ohjaus]politiikka on tarkoitus hyväksyä valtioneuvoston periaatepäätöksenä ja sen päivitystarvetta on tarkoitus arvioida vuosittain. Espoon kaupunginvaltuusto on 31.10.2016 antanut lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi ja niihin liittyviksi laeiksi. Seuraavat kohdat kaupungin lausunnosta koskevat myös ehdotettua yhtenäispolitiikka:

Espoon kaupunki

00.04.00.00
14.5.2018

1842/2018

'Palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulisi jättää maakuntien päätösvaltaan. Päätöksenteon siirtyminen kauas valtakunnallisella investointien hyväksyttämismenettelyllä tai keskusohjattujen tukipalveluratkaisujen kehittäminen jähmettää tarpeettomasti palvelutuotantoa ja häivyttää alueellisen tuntemisen ja osaamisen maakuntaa koskevasta päätöksenteosta.'

'Espoo on mukana valtakunnallisessa UNA-hankkeessa, jossa tavoitteena on kehittää valtakuntaan kestävä, ketterä ja tehokas sosiaali- ja terveydenhuollon modulaarinen asiakastietojärjestelmäarkkitehtuuri. Uudellamaalla palvelujen digitalisoituminen ja asiakkaan osallisuus ja omistajuus tiedon hallinnassa ja hyödyntämisessä on ehkä merkittävin tulevaisuuden tuottavuuden kasvun lähde. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ei saa johtaa tämän kehityksen hidastumiseen tai arkkitehtuurin jäykistymiseen Uudellamaalla.'

'Sote-uudistuksen keskeisenä tavoitteena on integroida palvelut asiakaskeskeisesti ihmisten tarpeiden mukaisesti. Toimintojen integrointi ei ole mahdollista ilman järjestelmäkehitystä. Suuri osa tavoitteena olevasta integraatiosta voitaisiin saavuttaa meneillään olevilla järjestelmien uudistamisella (KANTA, Apotti, UNA). Tämä kehittäminen ei sisälly hallituksen esityksen hallinnon rakenteiden edellyttämiin ICT-muutostukustuksiin. Espoon kaupunki on mukana UNA-yhteistyössä, jossa rakennetaan integraatiota konkreettisemmin ja nopeammin kuin hallinnon rakenteiden muutoksella. Asiakkaan valinnanvapautta voidaan lisätä palvelusetelijärjestelmällä, johon on kehitetty uudet sähköiset työkalut suurien kaupunkien toteuttamassa projektissa. Nämä digitaaliset palvelut ovat jo kaikkien suurimpien kaupunkien tuotantokäytössä.'

Valtiovarainministeriön esityksen mukaan yhtenäispolitiikan lähtökohtina ovat julkisen hallinnon digiperiaatteet, kansallinen palveluarkkitehtuuri, ekosysteemijattelu sekä innovatiiviset hankinnat ja hankkeet. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan lähtökohdat ovat kannatettavia: maakuntien toiminnan ja prosessien sekä tietojärjestelmien kehittäminen edellyttää ohjaavia linjauksia, jotka varmistavat yhteentoimivuuden ja vähentävät tarpeettomia päällekkäisiä ratkaisuja. Ehdotettu yhtenäispolitiikka ja digi-ohjausmalli tavoittelevat kuitenkin pääsääntöisesti tiettyjä ratkaisukeinoja: vahvaa valtionohjausta ja ICT-palvelujen kehittämisen ja tuotannon keskittämistä. Espoon kaupungin aiempien lausuntojen linjausten mukaan nämä eivät ole tarkoituksenmukaisia tavoitteita eikä vastaavilla järjestelyillä aiemmin ole saatu tavoiteltuja tuloksia aikaiseksi.

Aiemmat, vuoden 2016 yleiset digilinjaukset, joita kunnat ja kuntayhtymät ovat toteuttaneet jo pitkään, ovat sinänsä hyviä. Yhteyttä siihen, että nyt ehdotettu rakenne ja yhtenäispolitiikka toteuttaisi näitä tavoitteita, on vaikea nähdä. Digilinjausten toteuttaminen edellyttää ketterää, nopeaa ja lähellä käyttäjiä ja asiakkaita olevaa kehittämistä ja palvelujen toteuttamista. Paras osaaminen, ketteryys ja nopeus sekä valmius muuttua ovat edellytykset sille, että digitaalisten palvelujen kehittämisen ja toteuttamisen kautta saamme aikaiseksi välttämättömiä isoja, systeemisiä muutoksia – nk. digitalisaatiota.

Espoon kaupunki

00.04.00.00
14.5.2018

1842/2018

Yhtenäispolitiikan ehdottama digi-ohjausmalli perustuu mm. hyvin perinteisen vuosikellomallin käyttöön, kaikille maakunnille yhteneväisen hankkeiden merkittävyyden arviointiin sekä euromääräisten hankintarajojen käyttämiseen. Ne eivät mahdollista tarvittavaa ketteryyttä ja nopeutta. Malli ei kelpaa tämän päivän ja tulevaisuuden tarpeisiin.

Yhtenäispolitiikkaesityksen mukaan valtioneuvoston yhteinen maakuntien ohjaus muodostuu ohjaavien ministeriöiden sekä virastojen ja maakuntien yhteisestä näkemyksestä. Tällaisen yhteisymmärryksen saavuttaminen niin, että kehittäminen ja uusien digi-palvelujen toteuttaminen olisi tehokasta, tulee olemaan erittäin vaikeaa. Kunnilla ja kuntayhtymillä on pitkä kokemus yhteistyön tekemisestä eikä yhteisen näkemyksen saavuttaminen ole ollut helppoa. Kuntien sairaanhoitopiirien erilaisuus keskenään on tehnyt yhteisten, kaikille toimivien ratkaisujen löytämisen hankalaksi. Maakunnat ovat hyvin erikokoisia eivätkä pysty liian yksityiskohtaisista tekemisistään sopimaan. Lisäksi maakuntien tavoitteet ovat merkittävältä osin erilaiset kuin ohjaavien valtion viranomaisten. Varsin todennäköisesti eri organisaatioiden näkemykset tulevat edelleen poikkeamaan toisistaan usein ja paljon. Tavoitteita voidaan asettaa yhdessä, mutta ohjauksessa ei pidä yrittää sopia liian yksityiskohtaisesti niistä ratkaisuista (toimintamalleista, prosesseista ja tietojärjestelmistä), joilla tavoitteita hyvin erilaisissa ympäristöissä toteutetaan. Keskitetyn ohjauksen tulisi huolehtia siitä, että yhteentoimivuuden ja tehokkaat ratkaisut mahdollistavat kokonaisarkkitehtuurit ja standardit on määritelty ja otettu käyttöön laajasti. Myös yhteisiä, projektien keskitettyjä rahoitusratkaisuja tarvitaan.

Espoon kaupungin näkemys on, että ehdotettu yhtenäispolitiikka ei ole hyvä ratkaisu merkittävän muutoksen sekä uusien maakuntien digi-ohjauksen tarpeisiin. Kaikki muutoksen läpivientiin ja uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen tarvittava osaaminen on hajallaan kunnissa, kuntayhtymissä ja näiden in-house-yhtiöissä sekä IT-yrityksissä. Onnistuminen muutoksessa edellyttää tämän osaamisen tehokasta hyödyntämistä. Sitä ei voi toteuttaa uusilla palvelukeskusyhtiöillä tai keskitetyllä valtion ohjauksella. Ehdotettu digi-ohjausmalli luo liian raskaan ja hitaan kehitys- ja toteutusympäristön. Mallia tulee keventää ja yksinkertaistaa ehdotetusta ja tavoitteeksi otettava nykyistä ketterämpi ja nopeampi toiminta: projektien ei tulisi kestää puolta vuotta kauemmin ideasta ensimmäisiin tuotantokäyttöön otettaviin ratkaisuihin. Valtionhallinnon roolin tulisi rajoittua yhteentoimivuuden ja tehokkuuden edistämiseen ja mahdollistamiseen kokonaisarkkitehtuurilinjauksilla, standardoinnilla sekä ratkaisujen kehittämistä ja toteutusta nopeuttavilla rahoitusratkaisuilla.

Espoon kaupunki

Lausunto

4 (4)

00.04.00.00
14.5.2018

1842/2018

Jukka Mäkelä

Kaupunginjohtaja

Vaihde 09 81621

jukka.makela@espoo.fi

Liitteet

Tiedoksi

-